

İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
13 KASIM 2019 PLATFORM TOPLANTISI

PLATFORM BAŞKANI : Sabri TÜMER
Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı

KONUŞMACI : Prof. Dr. Oktay GÜVEMLİ
Yeminli Mali Müşavir

GÜNDEM :“Cumhuriyetin İlk 20 Yılında Muhasebe
Düşüncesindeki Gelişmeler ”

TARİH : 13 Kasım 2019 12.00 - 14.00

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Saygıdeğer arkadaşlarım, saygıdeğer üstatlarım, saygıdeğer hanımefendiler Platform Toplantısını açıyorum. Şahsım ve Yönetim Kurulu adına hepinize sevgi ve saygılar sunuyorum. Bugün aramızda çok değerli konuklarımız var. Nuran Hocam burada, Sayın Dekanım burada, Sayın Yüksel ÇENGEL burada, diğer hocalarım burada, hepsine ayrı ayrı sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Saygıdeğer arkadaşlarım bugün burada mutad olduğu üzere gündemin dışında herhangi görüşmemiz, konuşmamız olmayacak ve gündeme gireceğiz. Gündemimiz “Cumhuriyetin İlk 20 Yılında Muhasebe Düşüncesindeki Gelişmeler”. Sevgili hocam, hocalar hocası, bunun kitaplarını yazmış, bu kitapların da ben çoğunu okudum, birçoğundan esinlendim, hatta yüksek ticaret tarihini hocamdan öğrendim. Bu tarihte Yüksek Ticaret üç defa kurulmak üzere deneme geçiriyor. Fakat 1851, 56, 78 ve 83’te ancak kurulabiliyor. İnanır mısınız hocamın anlattıklarına göre, Yüksek Ticaret’e öğrenci bulmak, yani ticaret, muhasebe tamamen yabancıların elinde ve bunu ticarete muhasebeyi insanlar küçümsüyor ve öğrenci bulmak da güçlük çekiyorlar. Nereden nereye geldik. Ben bunu hocamdan öğrendim, hocama ayrı teşekkür ediyorum.

Şimdi saygıdeğer arkadaşlarım muhasebe tarihine baktığımızda ülkemizde üç dönem görüyoruz. Birinci dönem, Osmanlı İmparatorluğu kuruluşuyla, Tanzimat'a kadar süren bir muhasebe tarihi var. Bu muhasebe tarihi hocamdan öğrendiğime göre, merdiven usulü, tamamen devlet muhasebesi, yani ticari bir müessese yok. Bildiğimiz çift kayıt usulü yok. Ve tamamen bir devlet, girdisi var, çıktısı var, harcaması var. Batıda ise, 1404 yılında Muhasebeciler Derneği kurulmuş

Venedik'te. Aramızdaki farka bakın. 1404 yılında Muhasebeciler Derneği var. Yani neredeyse 400, 500 yıllık bir fark var.

Tanzimat'la birlikte modernleşme çağına giriyoruz. Batı'nın ilk defa çift kayıt usulünü benimsiyoruz. Fakat yine çalışmıyor, çünkü işletme yok, yani şirketler yok. Bildiğimiz muhasebe tarzı bugünkü yok.

Ve üçüncü dönem de "Cumhuriyet dönemi". Mustafa Kemal ATATÜRK'ün kurmuş olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi arka arkasına yasalar çıkartmaya başlayınca ve başlıyor işte vergi kanunlarının değişmesi ve işletmelerin kurulması, liberal ekonominin teşvik edilmesi devlette karma ekonomiyle birlikte ve şirketlerin çoğalmasıyla birlikte muhasebe mesleği de gelişimine başlıyor. Sevgili hocam hata yapmadım değil mi girişte? Yani geçer not verildi değil mi hocam?

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Ne demek, rica ederim.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Hocam söz sizin, artık Cumhuriyet'e kadar geldim, size bırakıyorum, saygılar sunuyorum, buyurun.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Teşekkür ederim. Efendim ben hepinizi saygıyla selamlıyorum değerli dostlarım. Sizinle beraber olmaktan çok mutluluk duyduğumu özellikle belirtmek isterim. Ben bu Oda'nın "1" numaralı üyesiyim. Bunun için özel bir yerim var. Bu özel yerimi kullanacağım bugün, Başkan'ın bana verdiği izin çerçevesinde.

1923'de Cumhuriyet kuruluyor. İlk 15 yılında neler oldu? Onları şöyle bir gözden geçirelim. Ama şu var; Büyük ATATÜRK'ün liderliğine, büyük ATATÜRK'ün büyüklüğüne, benim haddim değil bir eleştiri getirmek. Onu ve arkadaşlarını saygıyla her zaman anarım liderimiz olarak.

Benim yapmak istediğim, perdeyi şöyle biraz aralayıp, karanlıkta kalan o Cumhuriyetin 15 yılını şöyle bir gözden geçirmektir. Ben bunu yapmak istiyorum. Bu vatani, bu toprakları vatan yapan, egemenlik milletindir. Çöken bir imparatorluktan bir devlet yaratan lider ve arkadaşlarına herhangi bir eleştiri getirmek haddim değil. Ama bazı olguları olgunlukla 21'in yüzyılın kültürü çerçevesinde ortaya koymak gibi bir zorunluluk var.

Şimdi şuradan bir başlayalım isterseniz. Bakın Cumhuriyet kurulur, Anayasa kabul edilir. Anayasa'nın kabul edilmesi, peşinden Türk Medeni Kanununun kabul edilmesi, laik düzenin kurulması, bu vardır. Bu ortaya çıkar. Bu tablodur. Ve

sezdiğim kadarıyla, anlayabildiğim kadarıyla, Cumhuriyeti kuran bu devrimciler bir bariyer kurarlar bizim laik düzenimize bir leke getirmemek isterler. Onu korurlar. Devletçidir bu adamlar. Tabii koruyacaklar. Bunlar normaldir, yani yapılması gereken şeylerdir.

İlk senelerde 23, 24'lerde her şey iyi gider. 1914'de bizim Hamidiye Ticaret Mektebi'nin adı o zaman "Ticaret Mekteb-i Âlisi"dir. Almanlar İstanbul'a gelirler, "Alman ekolü" denir daha doğrusu ve reform yaparlar. Yeni bir düzen kurarlar bizim Ticaret Mekteb-i Âlisi'ne. Ve kurdukları düzen içinde bir hazırlık sınıfları vardır. O hazırlık sınıflarını Cumhuriyetin ilk işlerinden birisi o olmuştur. Alırlar ve bunları "Ticaret Orta Okulu" ve "Ticaret Lisesi" yaparlar. O bizim tespit edebildiğim kadarıyla, bugünkü bilgilerimiz çerçevesinde, o Almanların yeni bir kadrolaşma yaptıkları, yeni bir program koydukları Yüksek Ticaret'in hazırlık sınıflarıdır. Ticaret Orta Okulları ve Ticaret Liselerini 1920'de malederler. İyi ki malederler. Birazdan değineceğim ama şu dakika peşinen söyleyeyim; Cumhuriyet döneminin ilk otuz yılına, yani ben şöyle sınıflıyorum şunu, 1922 – 52'dir, ilk dönem budur, çok ters ve alelade olmuştur. Bu Ticaret Liseleri açılır, arkadaşlarımız çok fazla burada. Bunu biliniz ki, 25'e çıkan sayısı, Anadolu'ya yayılmış Ticaret Liseleri 1926 –30 yılları arasındaki bu toprakların gördüğü en büyük vergi reformunu ayakta tutan muhasebeciler yetiştirmiştir. Bunun altını bir çizmemiz lazım. Çok önemli bilgiler verdiler yönetenlere. Onlar olmasaydı başarılı olacağını sanmıyorum. Elemanlar yetiştirmiştir.

Ve bir şey daha yapmışlardır Ticaret Liseleri için, Ticaret Odalarına önem vermiştir Cumhuriyet ilk yıllarında ve 13 tane Ticaret Odası kurmuştur. 49 Ticaret Odası da Osmanlı'dan kalmadır.

Değerli dostlarım, ben arada bir notlarımı bakıyorum, atlamayayım diye. Yani benim böyle bir mazeretim olduğunu lütfen siz de kabul buyurun.

Şimdi devletçilerin çekindiği iki nokta var değerli dostlar. Bu çekindiklerinin birisi şu; Oluşturulan kurumlara İslamî görüş etkilemesin. Onu İslami görüşün dışında tutan, böyle bir özellikler var.

İkinci çekindikleri nokta da, Osmanlı'dan aldıkları kurumları İslami görüşün teftişinin dışında bir düzene sokup da kabul etmeleri.

Bu iki olay var orada, çok önem veriyorlar onlara. Türk Ticaret Bankası, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, bugün konuşacağımız Türk Ticaret Kanunu, bunlar için "Türk" adını koyarlar ve Türk adını koyup anarlar, onu Türkleştirmeye çalışırlar. Böyle bir özellikleri var bu devrimcilerin Cumhuriyetin başlarında. Buna çok dikkat ederler.

Ancak 1921'de bir olay var. Bu olayı ben şuradan öğrendim. Bizim eski direktörümüz Profesör ZEYTİNOĞLU, İstanbul Ticaret Odası'nın 100'üncü yılı

dolayısıyla bir eser hazırlamışlar “İstanbul Ticaret Odası’nın 100’üncü Yılı” diye, orada gördüm ben.

1921’de şöyle bir olay var. İstanbul Ticaret Odası Rumların yönetiminde, hatta Ruslar var ve başka şeyler de var. Ve İstanbul Hükümeti’nin emrinde görünür havası var. Bu çok rahatsız ediyor devrimcileri. Çünkü ATATÜRK diyor ki, demiyor da ben onun yerine söylüyorum, “ben Rumlarla savaşıyorum, İstanbul Ticaret Odası Rumların yönetiminde bunu devrimciler kabul edemez, böyle bir şeyi hazmetmeyi beklemeyin devrimcilerden”. Çok büyük tartışmalar, 10 sene, 15 sene süren tartışmalar sürer gider bu olaydan sonra. Neler yaparlar, neler, birkaç tanesine değineceğim Ankara Hükümeti, kendini korumak istiyor.

Bakın, 1923’de İzmir İktisat Kongresi yapılıyor ya, ona seçici davranırlar, küçük bir masa kurarlar Ankara’da, “hangi Ticaret Odası’nı davet etsem acaba” derler, 49 tane Osmanlı’dan Ticaret Odası gelmiştir, “bunların hangi birini davet edelim”, seçici davranırlar, uzak kalmaya çalışırlar. Bu çok açıktır, yani bunu açık olarak görürüz onların tutumundan.

Şimdi 1921’de bir olay var, olay şu; İstanbul’da tüccarlar var. Bu tüccarlar toplanırlar ve bir cemiyet kurarlar. Değerli dostlar cemiyetin adı şu “Milli Ticareti Teşvik ve Himaye Cemiyeti” 1921, aynı sene. Yani Mustafa Kemal’in bunlarla savaştığı yıllarda İstanbul Türk tüccarlar bir karşı harekete geçer gibi görünürler. Öyle bir şeyleri var. Bir cemiyet kurarlar. Baştan böyle bir hareketleri görünür.

Giderek 1927’de, 22’de hatta başlar bu olay, daha harp tamamen bitmeden, “Milli Türk Ticaret Birliği”ni kurarlar. Ankara Hükümeti yapar bu işi, bakın korkuyor, çekiniyor, başına ne geleceğini bilmiyor, benden uzak dursun istiyorlar. Bu var, tarihte böyle bir dönem var. Ve işin enteresan tarafı, şimdi çok ilginç bir şey; Ankara’da 1927’de ne yapar biliyor musunuz? İnönü de Başkan olur, bakın aynen şunu kurarlar, adı ne? “Âli Milli İktisat Meclisi”. “Âli Milli” demek, “ulusal yüksek” demek, “Ulusal Yüksek İktisat Meclisi”ni kurarlar, Başkan İNÖNÜ’dür, Yardımcısı da Celal BAYAR’dır. Bu Odalar Birliği’dir. Her şeyinle, tam tüzüğü öyledir. Ama ticaretten uzak kalırlar, “ticaret” sözcüğünü kendilerinden uzak tutarlar Ankara Hükümeti. “ticaret” sözcüğüne bir alerji yaratmaya başlar bu İstanbul Ticaret Odası’nda çıkan olaylar, bundan sonra bu alerji büyür, çok büyür, biraz sonra anlatacağım. Hele Türk Ticaret Kanununun skandalı da bir patladı mı, hep ipler kopar ticaretde.

Size bir şey söyleyeyim mi? 1928’le 1948 arası bu topraklara “ticaret” sözcüğü yasak gibidir. Evet, öyledir. Sanki yasaktır, yani “ticaret” sözcüğünden uzak durur. Ama bunu, çok ilginçtir kendi aralarında konuşurlar, yazılı bir şeyler yok. Devrimciler bir araya geldiler mi akşam-sabah neredeyse, dışarıda, aralarında tartışırlar, ama yazmazlar. Çekinir, hiç bir şey yazmazlar, fakat bunu çok belirgin bir şekilde onların tutumundan hissetmek mümkündür, uzak durdular.

Şimdi değerli dostlarım, bu Âli Milli İktisat Meclisi tipik Ticaret Odası, perakendecilerden, tüccarlardan, deniz ticaretçilerinden topladıkları tüccarlardan oluşturulan Ankara'da bir meclistir ve Odalar Birliği'dir, fiilen Odalar Birliği, ama "ticaret" sözcüğü yok ya, ticareti kendilerinden uzak tutuyorlar ya, onun için de adı böyle bir şey, tuhaf bir isim. Nasıl deşifre edilir, nerededir? Bunu içine girip de baktığımız zaman, hayli şaşırdım.

Şimdi birkaç defa dönüş yapalım. Önce 1928'e gelelim. 1928'deki olay şudur, şaşılacak bir olaydır, "Ticaret Vekâleti"nin adını, "İktisat Vekâleti" yaparlar, Ankara Hükümeti'nin yaptığı budur. İktisat Vekâleti artık ilelebet, bu mecliste de böyle, zaten burada başlar Milli İktisat Meclisi. Ve bu ticaretten kaçış 1948'e kadar devam eder. Size bir şey söyleyeyim mi, çok ilginç, bakın 1928'le 48 arası yirmi sene var değil mi? Üç tane Ticaret Odası kurdu, o kadar çekinirler, "bir kötülük gelir mi" bu Odalardan diye korkarlar üç tane kurarlar.

Bir, Antakya'yı Hatay'ı, mecburlar oraya Ticaret Odası kurmaya.

İki, İNÖNÜ Başbakan, Malatyalı, hadi bir de Malatya'da kurarlar.

Üç, bir tane daha kurarlar, nerede biliyor musunuz o? Artvin Milletvekili var, laz, çıkar ikide bir mecliste bağırır "ben Batum'dan ticaret yapıyorum, benim ticaret odam nerede" diye, "al sana da bir tane" derler. Bu iktisatla, milli şeyle işi yürütmeye çalışırlar Ankara Hükümeti olarak.

Bu tarihte çok ender rastlanan ve çok fazla üzerinde durulmayan bir olgudur, Cumhuriyetin ilk şeyidir.

"ticaret" sözcüğüne karşı alerjiler devam ederken, Ticaret Odalarına karşı da bu alerji çıkar ortaya ve bunu yürütüp götürürler. Ancak, 1928'de böyle kesin kurallar konması, İktisat Vekâleti'nin oluşturulması, ticaretin hep kaldırılmasının asıl nedeni "Türk Ticaret Kanunu"dur değerli dostlar. Türk Ticaret Kanunu devrim kanunudur. Devrim kanunlarından birisidir. Fakat lekelenmiştir. Lekelenmesi şu; Bir defa şunu belirtelim bu önemli, kanunname-i ticaret var, Başkan dedi ya "tanzimatla başlayan bir devirdir". Tanzimatla başlayan devrin altında "Kanunname-i Ticaret" var. O güzelim gencecik Abdülmecit 39 yaşında veremden öldü. Ben size bir şey söyleyeyim mi? Bunu İlber hoca da söylüyor, 19'uncu yüzyılın padişahları bu ülkenin reel kazancıdır, çok ileridir onlar. Küçük Abdülmecit öğrenci gönderir şeye, daha küçüktür II. Mahmud'un oğludur. Daha küçük yaşta, ama dünya tatlısıdır, erkek güzelidir, çok hoştu, 39 yaşında veremden öldü. Bu öğrenciler gittikleri zaman "Code de Commerce" vardır. Napolyon'un 1807 tarihli Ticaret Kanunu, onu getirirler Türkiye'ye. İki, üç kitabını tercüme ederler, "Kanunname-i Ticaret" diye yayarlar. Kanunname-i Ticaret yayılınca, çok değişik bir ortam çıktı ortaya, değişik ortam şudur; İslam Ticaret Hukuku vardır ve İslam Ticaret

Hukukunun düzeni vardır. Yani işletmelerini sunanlar, onlar ona göre ticaret evlerini kurarlar. Bu Kanunname-i Ticaret ise, Batı ticaret hukukudur. Geçende İbrahim Bey soruyordu bana, neredesin İbrahim bey? İbrahim diyordu ki, “Kanunname-i Ticaret ne zaman geldi”, işte o Kanunname-i ticaretle geldi Kanunname-i Ticaret iki tane yenilik getirdi Türkiye’ye değerli dostlarım. Bu yeniliklerden birisi şudur.

Birincisi, Batı Ticaret Hukukunun bu topraklara gelmesidir. Anonim şirketler, Limited şirketler.

İkincisi de, çift yanlı kayıt yöntemini getirmiştir, defter sistemi. Orada üç tane defter yazılır, ilginçtir. Bu üç defterin bir tanesi, “muhasabe defteri”, yani “envanter defteri”. Birisi “günlük defter”dir. Birisi de “kopya defteri”dir. Kopya Defteri ilginç bir defterdir. 1949’a kadar maalesef çağ dışı bir defter yaşanmıştır. Birazcık nedenlerin üzerinde dururuz şimdi, ama bilin yani. Kopya Defteri şudur; Tüccarlar kendi aralarında yazışır, Ticaret Hukuku bunu aralarında anlaşmazlık halinde bu yazışmaları belge olarak Ticaret Mahkemeleri onları saklamalarını ister, ya “kopya edin” derler, ya da “klasörü açın koyun içinde saklayın” derler. Kopya Defteri çağ dışı bir defterdir.

Bizim tespitlerimize göre, 1807’de Code de Commerce’de yoktu bu defter. Ama tespitlerimize göre, 1850’de Kanunname-i Ticaret’de var. Tahmin ederim Code de Commerce’e 1840’larda girmiş bu defter. Çağ dışı bir defter, yani kabul edilmesi zor. Ticaret Kanununun dışlanması, muhasebenin dışlanması bu olayda maalesef 1949 vergi reformuna kadar, bu çağ dışı defteri yaşatır. 1949 vergi reformunda kalkar bu defter.

Değerli dostlar, Kanunname-i Ticaret’in öncesi var. Ancak, 19’uncu yüzyılın ikinci yarısında, hatta 1926’ya kadar 76 sene bir çatışma yaşandı bu topraklarda. Bu çatışma Batı Ticareti Hukukuyla, İslam Ticareti Hukukunun çatışmasıdır. Çok tuhaftır, Osmanlı’nın gönlü ikisinden de vazgeçmez. Çünkü Batılılaşma dolayısıyla Batı Ticaret Hukukunu getirmiştir. Ama onun yanında dine önem veren bir devlet, dini devlet, o nedenle de vazgeçemez, bağdaştırmaya çalışır bunları, çok tuhaftır, yani derki Osmanlı "Onun için beraber bunları bir araya getirelim, bu her iki kanunu, her iki şeyi yaşatalım", Osmanlı’nın görüşü budur.

Ve 1926’yı etkileyen etki, olay 1916’da oldu. 1916’da bir “Ticaret Hukuku Komisyonu” kurarlar, Osmanlı, Cihan Harbi’nin ikinci senesi, üçüncü senesi, Birinci Cihan Harbi sırasında. İşte ne olduysa o komisyonda oldu. Bu komisyonda, “modern İslam kurallarına göre” dediğimiz, “mecelleye” ulaşır bu yasa. Mecelle’ye ulaşması Ticaret Kanununu devrimcilerin nasıl karşılayacağını düşünebiliyor musunuz? Olabilir mi? Laik düzenin yanına bir bariyer vardı. Bu bariyeri muhafaza etmek isteyen devrimcilerin böyle bir şeyi kabul etmeleri mümkün mü? Ama 1046 maddelik, 835 madde vardı, Ankara’da Büyük Millet Meclisi’nde bu 6102 Sayılı Kanun çıktığı gibi eller kalkar, iner yine kabul edilir. Biter. Fakat daha sonra bir

söylenti dolandır. Öyle bir söylentidir ki bu mecelleye ulaşmış Ticaret Kanununu toplarlar, kabul edilmiş kanun. Bunu çok zordur kabul etmesi, bunu özümsemesi, bunu bekleyemezsiniz devrimcilerden.

Değerli dostlar, bu noktada size söylemem gereken bir şey var. O da şu; Bu kanunlarla ticaretin çıkması sırasında Batı Ticaret Hukuku da gelince, bir olay meydana çıkar, o şudur; Batı'da üçlü bir egemenlik içinde çift yanlı kayıt yöntemi geliştiği olgusudur, taaa Akdeniz ticaretinde başlar bu, deniz ticareti 1300'ler, 1500'ler arasındadır. Okyanus ticaretine 1550'lerde kurallaşır bu üçlü. Üçlü nedir? “Batı Ticaret Hukuku”, “Batı tüccarı”, ve “çift yönlü kayıt yöntemi”, bu üçlü vardır. Cumhuriyet bu üçlüyü alır, ama hiç kullanmaz. Ve bu üçlüyü, “ticaret” sözcüğünü dışladı ya, ticaretten canı yandı da şöyle itti bir tarafa, hiç kesinlikle bu üçlüyü kabul etmez. Çok büyük eksiklik, çok büyük noksanlıklara sebep olma pahasına bunu iter, “ben böyle bir şeyi kabul edemem” der. İslam ve Batı Ticaret Hukuklarının çatışması 19'uncu yüzyılın ikinci yarısına kadar devam eder. Cumhuriyete geldiğiniz zaman 1916'daki Osmanlı'nın Ticaret Komisyon'unun mecelleye bu işleri bulaştırmasından ayyuka çıkar. Yayılır. Ama ne ATATÜRK'ün ağzından bir kelime çıkar, ne İNÖNÜ'nün çıkar. Ama hepsi bilirler ki, Kanunname-i Ticareti, belki bilemeyiz tabii ama bir pişmanlık havası. Efendim, İsviçre'deki hukuka uyar bu kanun, ama öyle değil, şimdi bakın size neler anlatacağım, “neden öyle değil” bakın anlatayım size.

Şimdi bakın böyle bir olayın ortaya çıkmasından dolayı 1930'lu yıllara bir göz atmamız lazım. Bu şudur; Tuhaf bir şey, ama öyle. Cumhuriyetçiler sıkılır, aralarında fakat 1930'larda bir şey olur, 34'lerde, 35'lerde, o şudur; Çok ilginç, Cumhuriyet kendini kabul ettirir. Cumhuriyet tartışılmaz, hele 10'uncu yıl coşkusu falan. Tartışılmaz fakat o başta on senede hani 1924'lerden 34'lere kadar, 33'lere kadar olan sıkıntı var ya, devrimcilerin sıkıntısı başka, o sıkıntılar yazılı hale gelmeye başlar. Evet, mesela Profesör HİRSCH EDUARD 1957 Ticaret Kanununu yazan adam, yazıyor, çok şey yazmıştır, birkaç yayını vardır. Mesela 1936'da Türkiye Ticaret Hukuku üstüne yazı yazmış, kitabı vardır. Kitapta ne der biliyor musunuz? “1926 Ticaret Kanunu mecelleye ulaşmış, mecellenin ruhu var” dedi. Bunu on sene sonra söyledi. ELGÜN diye bir Profesör, mucize bir adam, bize kapıları açan bir adam, Allah rahmet eylesin, İstanbul Üniversitesi'nde bir profesör. O ne yapar biliyor musunuz 1936'da? Bir misyon edinir kendine bu hoca, misyon şudur; Ankara'ya gider, bir seri konferans verir. Konferansında amacı şudur; “Türk Ticaret Kanunu olmuştur hatalar, artık bu kanun bizimdir, lütfen buna sıcak bakın, sıcak davranın” diye bir seri konferans verir. Sonrada bu konferansları oturur, yazar ve de basar. Bizim yakaladığımız bir kaynak bu, gördüğümüz bir kaynak. Hatta şunu söyler, der ki “fıkıhın çok hâkim olduğu bir dönemde şerh-i hukuk Ticaret Kanununa bulaşmıştır” der, bunu da yazar ve der ki “artık zaman geçti, bizim kanunumuz oldu bu, benimseyelim lütfen” diye söyler. Bakın on sene sonra, bu aslında Cumhuriyetin büyüklüğüdür. Niye büyüklüğüdür biliyor musunuz? “Bir

sene sonra nasıl onarırız olayları? Nasıl bu olayları artık benimseriz?” diye bir çaba gösterir Cumhuriyetçiler, bu gerçektir, tarih de yazar.

Değerli dostlar benim burada söylediklerimi, benim vakfım var “Muhasebe Tarihi Vakfı”, 600 tane ATATÜRK kitabından hiçbirinde yok. Bir ara düşündüm, oturup da ben mi yazayım ATATÜRK kitabını, herkes yazıyor, ama bunlar yok, hiçbir yerde yok. Hiçbir yerde yok ATATÜRK’ün düşünceleri yok. Böyle bir durum var. Biz yani bir ekip olarak Cumhuriyetin ilk yıllarını araştırmaya çalışıyoruz. Zaman geçmiştir. Cumhuriyetimizin 100’üncü yılına yaklaşıyoruz. Lütfen karanlık kalmasın, alaca karanlık da kalmasın. Aydınlatalım, tartışalım, görelim olayları, bunun peşindeyiz. Ben onun için ATATÜRK’ün büyüklüğüne zarar vermeden bu aydınlanmayı yapmak taraftarıyım. Çabam odur. Benim arkadaşlarımda da çabası budur. Yoksa bizim herhangi bir şeyimiz yoktur.

Şimdi izin verirseniz 1926’ya bir daha bir dönelim. Şimdi baktığınız zaman, devrimcilerin acelesini görüyorsunuz 1926’da. Anayasa’yı yapmışlar, güzel bir Anayasa. Türk Kanunu Medeniyesi’ni kurmuşlar. Laik düzeni kurmuşlar. Cumhuriyetin önüne bariyerler koymuşlar zarar görmesin diye, hepsini yapmışlar. Fakat devrimlere devam etmek istiyorlar. Ve bu devrimlere devam ederken vergi reformunu öne çekiyorlar. Vergi reformunu öne çekerken bir şey daha yapıyorlar, diyorlar ki “çağdaş vergiciliğe geçelim, reform yapalım”. Ama hani dünyada tüccarla, ticaret hukukuyla gelişiyor ya muhasebe, çift yönlü kayıt yöntemi, onlara şimdilik bakmazlar. Ticaret Kanununu da açmazlar hiç. Hiç açmazlar. Ama vergi reformu yapalım. Şurası muhakkaktır, daha bunlar incelenmiş de değildir. Bu vergi reformu halkın yine 77’si kırsal alanda oturur. Gene onlar vergiyi ödeyecekler. Ama ATATÜRK ve arkadaşları der ki, “bunlar şeker satın alsınlar, bunlar basma satın alacaklar”, bunlar şartlar. Vergiyi ödeyecekler. Peki kimden alacağım vergiyi? Vergiyi işletmelerden alacağım.

Bakın Kazanç Vergisi 1949’da 3’e bölünmüş, “Kurumlar Vergisi”, “Gelir Vergisi”, “Vergi Usul Kanunu”. Ama bir Muamele Vergisi demek, Katma Değer Vergisi demek, ne zaman doğar bu vergi biliyor musunuz? 1916’da Almanya, Fransa, İtalya çizgisinde doğmuş, Dünya Savaşı’nın ilk yıllarına doğru. Cumhuriyetçi bu zat çağdaş vergiyi gider, bulur, alır, yasalaştırır. Bu Katma Değer Vergisidir. Bu çok büyüktür. Muamele Vergisi, Katma Değer Vergisinin babası. Ali ALAYBEK var ya, o büyük vergici, 1970’lerde, 72’lerde falan hala raporları vardır. Hesap Uzmanları Kurulu’nun Kütüphanesine bir bakın, ben çok çalıştım orada raporları var. Muamele Vergisi iyidir, dokunmayın. 49’larda, ondan sonralar 70’senelerine kadar, Katma Değer Vergisinin bu topraklarda gerçekleşmesinin sebebi Ali ALAYBEK’tir. Muamele Vergisi, vergi şöyle olur, hani “191”, “391” hesaplar yoktu. Böyle hesaplar yoktu. Küçük bir oran, % 7–8 oranında satış üzerinden alınan. Düz giderler, kolay giderler, ama uygularlar. Mucizedir, mucize. Bir defa toplantıda söyledim de, hocalar bana “mucizeymiş zaten o” demişti, hatırlarsınız belki. Hakikaten öyle, bir mucizedir yani. Neden mucizedir biliyor musunuz değerli dostlar? Bu büyük vergi

yasalarını, büyük aşar vergisini biliyorsunuz, % 10 tarımsal üründen alır, % 10 hayvanlar üzerinden alınır, devletin bütçesinin büyük bölümünü ifade eder, büyük bir yasadır bu. 500 yıl asırlar boyunca eğitilmiş bir yasadır. Bunu tüccarla, ticaretle barışıklığı beklemeden yasalaştırmak ne demek? Bu ne biçim bir yürektir? Dünyaya bir girin de, arabanızı kullanırken, eve giderken bir düşünün lütfen, bu nasıl bir yürek? Bir şey yok ortada, kayıt yok, muhasebeci yok, ilgili işletmeci yok, hiçbir şey yok, ama bu devrim ruhu var ya, bu devrim ruhu diyor ki “bunu uygulayacağız arkadaş”, istim sonradan gelsin havasında. Peki ne yaparlar? Vergiyi işletmelerden alacağım derken, bir, “kârlardan alacağım” derler, “kazanç vergisi, kâr hesaplayacak, ben ondan alacağım” derler. Başka ne yaparlar? Muamele Vergisi için, İstihlak Vergisi de var da, İstihlak Vergisi bugünkü Özel Tüketim Vergisine benzer biraz, çünkü petrol üzerinden alınır, bir de şeyden alınır, küçük bir vergidir, oranı da küçüktür. Ama bu bizim Özel Tüketim Vergisinin babası diyebileceğimiz nitelikte bir vergidir. 1930’da çıkmıştır. 26 ile 30 arasında Cumhuriyet bunu bitirir, düzene sokar bizi ve başarılı bir şekilde, ha ne ölçüde başarılı? İşletmeci bilinçli değil, muhasebeci yok, çift yönlü muhasebe sistemini bilen var mı? Yok, ama “ben bunu uygulayacağım” diyor. Bu devrim ruhunun yaptığı bir iştir, haaa uygulamış mıdır? Şöyle yapmıştır, der ki bu kanunda, “ben bu kanunları beyan usulüne göre alacağım”, her şeyi değiştiren bir laftır. Tüm 20’nci Yüzyılı etkileyen bir laftır, “beyan usulüne göre alacağım” ve çıkar ortaya verilen beyannamelerin denetlenmesi sorunu çıkar, işte o noktada Cumhuriyetin 100 yılını etkileyen olaylar peş peşine gelmeye başlar değerli dostlar.

Bakın neler gelir, neler. “muhasebeden alacağım” diyor. Peki, muhasebe var mı? Yok. Muhasebeci var mı? Yok. Bilgili işletmeci var mı? Yok. Yok, yani öyle bir şey yok, işletmecinin bilgili olması mümkün de değil. Ne var ki, devrim bunu bir defa uygulamaya koymuştur.

Peki, soru şu; Hangi defterden alacağım bu vergiyi? Senelerdir biz “çok defterli dönem” deriz, 26’yla, 49 arasındadır. Muhasebe tarihinde özel bir dönemdir. Kazanç Vergisinde dokuz tane falan defter vardır, “fatura defteri”, “ambar defteri”, “satış defteri, bir sürü defter vardır, dokuz tane falan. Bir de Ticaret Kanununda defterler var ya, üç defter, “kopya defteri”, “envanter defter”, “günlük defter”, bir de onları katarlar, olur 11 defter.

Muamele Vergisi de öyle. Muamele Vergisinin çok tuhaf defterleri vardır ama benim en sevdiğim muhasebe tarihinde defter “imalat defteri” dir, çünkü maliyet muhasebesinin bakışını açmaya çalışan bir defterdir.

Bunu da yaparlar, bu defterleri koyarlar. Tam 11 tane defter vardır. Bu defterler 1949’da, bakın dostlar 1949 vergi reformu şunu yapmasaydı Kazanç Vergisinin görünümü, defterleri normal hale getirmek, Vergi Usul Kanununu ortaya koymak, yürürlüğe sokmak gibi önlemleri almasaydı, son yetmiş senedir çok büyük bunalım yaşadık Türkiye’de. En azından Maliye Bakanlığı’nın çok sarsıldığını görürdük.

Ama 49 vergi reformu yaşatmıştır. 1949 vergi reformunun büyüklüğü 20'nci Yüzyıl vergiciliğine şekil vermiştir, kesinlikle böyledir. Çok büyük bir vergi reformudur.

Değerli dostlarım vergi kanunlarını yapanlar diyorlar ki, bakın bu çok önemli bir nokta, buradan okuyayım size, yazdığım not şu;

Ticaret Kanunundaki defterlere bakmıyorlar. Hâlbuki Ticaret Kanunu var. Bu dünyanın yaptığı bir iş, Ticaret Kanununa defterlerinizi yazarsınız, sonra o defterleri alır, hangi konuda kullanacaksınız, kullanırsınız. Normal izlenmesi gereken yol bu, ama izlenemez, Ticaret Kanununu kenara koydular ya, ittiler ya, peki ne yapar? Çok hoş bir şey olur. Türkiye Cumhuriyeti'nin bir Orta Doğu Devleti olduğunu, devletçi olduğunu, iktisadi görüşlerinin devletçilikle oluştuğu hatıra gelir. Ve şöyle hareket eder, çok ilginç bir harekettir bu. Boşluk doğar. Ticarete bir boşluk doğunca onun doldurulması lazım. Maliye Bakanlığı da, yani öyle hatırı sayılır bir Bakanlıktır o zaman, yani Cumhuriyetin on bakanlığının ilk ikisi, üçünden birisidir. Ona güvenirlere. Bir şey oldu mu Cumhuriyetçiler "Maliye Bakanı bunu çözer, gidelim, bakalım" derler, böyle de güçlü bir bakanlık, ona teslim ederler.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Şimdi değil mi hocam?

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Teslim edilmezse şimdi olmazdı zaten, bugün eğer Maliye Bakanlığı'nın kucağında ise bu iş, Benim anlatmaya çalıştığım 1924 de başlayan 1930'lara kadar devam eden olgulardan doğmuştur, Maliye Bakanlığı'na teslim edilmesi. Bu onun sonucudur. Sebep ilişkisi öyledir, teslim edilmiştir, o bakanlık da onu ele almıştır, yani el koymuştur bir bakıma.

Dünyada nasıldı? Dünyadaki gelişme Ticaret Hukuku çerçevesinde oluyordu. Ticaret Hukuku şekil veriyor, çünkü Kanunname-i Ticaretle gelen kültür o. Avrupa'da da böyle, onlardan gelen bir esinti. Ticaret Hukukunun çerçevesinde olurdu. Yapılması gereken neydi? Şuydu; yani bir batı ülkesi olsak şunu yapacaktık; Muhasebecileri idareye getirecektik. Muhasebecileri eğitecektik. Örgütleyecektik ve muhasebeyi teslim edecektik, Batı öyle yapardı. Ama Cumhuriyetçi, Orta Doğu'nun devletçi iktisadi görüşüne sahip bir Türkiye Cumhuriyeti, biz uzayda değiliz ki, Orta Doğu'nun bir ülkesiyiz nihayet. Doğal olarak bunları iktisadi görüşleri, bu yola gitmediler. Size bir şey söyleyeyim mi? Çok tuhaftır, muhasebecinin hiç adı yoktur, biliyor musunuz, hiç yoktur. Bir anımı anlatmam gerekiyor, o şudur;

Sedat ÜNALAN, benim hocamdır Gazi Üniversitesi'nde, ben orada okudum. Bir gün bana telefon etti, sanırım 1985 filandı. Dedi ki, "hoca elimde mektuplar var", STALİNİĞ vardır meşhur, Orta Avrupa'nın en büyük tarihçisidir bu adam, 1972'de de Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi'ni başlatan adamdır, mektup yazmış, mektup da şu, mektup da şu anda bende, mektubu Mustafa AYSAN hocaya

verecektim, geldi mi kendisi, burada mı? Yok galiba, gelemedi. Ona verecektim, benim değil, onun işi olması lazım, cevap versin mektuba. Diyor ki mektup, mektup Fransızca, “ATATÜRK muhasebe için ne yaptı? Muhasebe düşüncesine katkıları nedir ATATÜRK’ün?”.

“Ne yaptın?” dedim Sedat hocaya. STALİNİĞ önemli bir adamdır, bir sürü kitabı var. Dünya muhasebe tarihiyle uğraşanların ağasıdır o. “ne yapayım, mektubu sana veriyorum, gönderiyorum” dedi Sedat hoca, “gönder” dedim, “sen ne yapıyorsan yap” dedi. “Allah Allah cevap vermedin mi” dedim, “vermedim” dedi, “niye vermedin” dedim, “ne yazacaktım ki” dedi. Evet, böyle dedi. Bir Cumhuriyetin muhasebe profesörü bana bunu söyledi.

Şimdi mektubu meydana çıkarır, bizim neslimizin görevi bu kardeşim, değerli Başkan, bizim işimiz bu. Cumhuriyetin 100 yılı bitiyor. STALİNİĞ mektubu değerlendirilmiş değil, ortada duruyor. Adam alacak ta onu, kitabına yazacak ki, ATATÜRK büyük ya, lider ya, herkes biliyor ya, “ATATÜRK de böyle katkıda bulunmuştur, bu görüşü ihmal etmeyelim” diyecek, bunu da demiyor.

Haaa dersenez, “sen muhasebe tarihçisi değil misin” “sen bir şey yapsan”. Ben şunu yapardım, açıkça şunu yaparım. ATATÜRK büyüktür, liderdir, kesinlikle tartışılmaz, devleti kurmuş, Orta Doğu’ da laikliği getirmiş, ama ömrü muhasebeye el atacak kadar uzun değildir, ölmüş gitmiştir. Belki tamam muhasebeyle uğraşacaktı, ölmüştür dedim, kapatırdım, başka çarem mi var? Tartışalım, tartışma istediğin gün, mektub üzerinden yararlı olacağını düşünüyorum değerli dostlarım.

Bu küçük anekdotu da araya sıkıştırdıktan sonra, 1926, 30 döneminde devletin önündeki yolları da biraz daha açtıktan sonra, başka bir konuya geçelim. Muhasebecileri alacaksınız, örgütleyeceksiniz, yapacaksınız. ATATÜRK’ün iktisadi devlet teşekkülleriyle çok uğraşmış, zaten o arada öldü. Bir şey yapıyordu. Bizim Yüksek Ticaret’in 1920’li yıllarda, 27’ye kadar mezun olan yaklaşık 700 tane elemanı var. Bunların 350’sini alıyor, götürüyor Ankara’ya. Neden İş Bankası şimdiye kadar hep Yüksek Ticaretlilerin elindedir biliyor musunuz? O, 350 kişinin İş Bankasını kurmalarından dolayı. Hatta bunlar 1936’da Yüksek Ticaretliler Derneği’ni kurarlar Ankara’da bu adamlar. Ama baştan itiraf edeyim çok kötü bu söyleyeceğim şey, hiç yakışmıyor bize. Bugün hala o Yüksek Ticaretliler Derneği’nin yasal düzenlemesi 1936’da Milli Kütüphanede o yılda çıkan gazeteleri alıp da kimse de, ben Ankara’da değilim ki, alıp da kimse... belki LALİK, LALİK neredesin?

Prof. Dr. ÖMER LALİK Burada, sırlarımızı

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Olay ne biliyor musunuz? Şimdi Milli Kütüphanede 1936’da çıkan gazeteler var, iki, üç tane gazete var.

Prof. Dr. ÖMER LALİK Artık Milli Kütüphane yok efendim, kapatıldı.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Yani şimdi orada var gazetede, ben kaç defa gördüm.

Prof. Dr. ÖMER LALİK Ama kütüphane yok.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Ne diyeyim, ne diyeyim, gazeteler vardı. Şimdi gidecek birisi oturacak 1936 senesinin, Aralık ayının sonuna kadar gazetelere bakacak. Bu adamlar hep Ulus'talardı. Saman pazarında oturuyorlardı. Şimdi ATATÜRK sabahtan çıkıyordu Çankaya'dan, geliyordu Ulus'a, İş Bankası orada, Sümerbank orada, Etibank orada, Ziraat Bankası'nı oraya getirmişti. Bu bankaları holding olarak kullanıyor ve iktisadi devlet teşekküllerini kuruyordu. İktisadi devlet teşekküllerini yönetiyordu. Öğlene kadar onlarla kalıyordu, yemek yiyordu, 15 dakika dinleniyordu, 100 metre aşağıdaki Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gidiyordu. İşte Türkiye Büyük Millet Meclisi, saat 3'de onun için toplanıyorlardı. Bu alışkanlık öyle devam eder, gider. Çünkü sabahtan adam meşgul, bir subay, bir asker, dostlarını karşılayacak, Çankaya'da. Akşamdan yorulur, kafayı çeker yatardı, sabahtan da kalkmasını bilirdi ama. ATATÜRK'ün günlük yaşantısına bir bakın, çok ilginçtir. Nefes alacak hali yoktur adamın, muhasebeyle nasıl uğraşsın yani.

Şimdi size ilginç ikinci bir anekdot, çok ilginç bu anekdot, "matreng porten" olayı. Matreng Porten, hani 350 tane Yüksek Ticaretliyi götürdü ya, ATATÜRK'e Ankara'ya. 152 tane de Alman işletme mühendisini götürdü, yanına alır. Bu işletme mühendislerinin bir tanesi "Mark of Fortune"du. Çok ünlü işletme mühendisliği, Almanya'da öyledir. Öteki Almanya'dan gelenler 500 lira maaş alırken, buna 3.000 lira para verirler, çok önemlidir bu adam. Bu ne yapar biliyor musunuz? 1934 senesinde tutar bir rapor hazırlar, muhasebecilerin örgütlenmesi ihtiyacını doğuran bir rapordur bu. Ve bir kanun tasarısı hazırlar, bu kanun tasarısının adı şudur; Alman Muhasebeciler Birliğinin Tüzüğünü adapte eden yazan, o zaman Ticaret Vekili değil de, İktisat Vekili Celal BAYAR'dı. Celal BAYAR'a verir 1937'de der ki, "bakın Celal bey bu o kadar önemlidir ki eğer bunu yapmazsanız ileride çok büyük karışıklıklarla karşılaşacaksınız, siz mucize yaratan bir milletsiniz ama çok zorluklarla karşılaşacaksınız, gelin şunu yasalaştıralım", bu ilk kanun tasarısı. Bizim tespit ettiğimiz, Türk kamuoyuna duyurduğumuz, yaydığımız, Orta Doğu Muhasebe Tarihi Ansiklopedisi'nde özel yer verdiğimiz bir rapordur. İngilizceye de çevirip, dünyaya da yaydık bunu, 1300 sayfalık bu Orta Doğu Muhasebe Tarihi Ansiklopedisi'ni.

Şimdi ne oldu bakın, Mark of Fortune bu teklifini alır bizim Celal BAYAR, kuvvetli Bakandır. Ama cahildir, bilemez ki, yani Anadolu'da yetişmiş, İstiklal Savaşı'na

katılmış, bundan beklenemez. Dinler, dinler, “çok güzel, ne kadar güzel bir şey hazırlamışsın” der, koyar. Orada durur o, bir daha açıp bakmaz. Kimseye de, müsteşarı var, “açın şuna bir bakın da” demez, ölür gider. Fakat Mark of Fortune değişik bir adamdır. 38 senesi gelir, 52 tane Orta Doğu’nun en büyük sanayi kuruluşları kurulur. İktisadi devlet teşekkülleri tek tek meydana çıkar, büyür, denetim sorunu meydana çıkar. İktisadi devlet teşekküllerini nasıl denetleyecekler? Bir muhasebe kanunu çıkartırlar, denetleme kanunu yani. ATATÜRK’ten sonra yapılmış. Bu bir rapor daha hazırlar. Çünkü ne yaparlar, murakabe raporunu çıkarırlar, murakabe raporundan bu büyük sanayi kuruluşlarını denetleyecek, ama ticaret hala Türk kafadır haa. Siz biliyor musunuz Sümerbank’ın ticaret evlerinin adı nedir? “Sümerbank Alım Satım Müesseseleri”dir, “ticari” sözcüğü yoktur, yasak ya. Öyle derler, “Sümerbank Alım Satım Müesseseleri”dir, güzel bir isim, öyle de kalmıştır. Yakına kadar, 1997’ye kadar o isim vardı.

Değerli dostlar Mark of Fortune bir rapor daha hazırlar. Sene 1938, ne yazar biliyor musunuz? Amiyane tabirle şu, “ben size demedim mi” der. Çünkü devlet ne yapar biliyor musunuz? Ticaret Bakanlığı’ndan açar telefonu birisi, müsteşar mıdır, nedir, “üç kişi göndersene” der. Maliyeye açar “iki kişi göndersene” der, “üç kişi göndersene” der, ÖZER hoca bir mucize gerçekleştirir burada, hani o üç kişi, iki kişi topladılar ya, “denetleme kurulu” oluştururlar. Bu işletme denetimidir, bu vergi denetimi filan değildir. İşte Sümerbank Nazilli mağazasının, fabrikasının rantını ölçerler, yani kârlılığını, ya da başka bir şeyisini, değişik bir kurum oluştururlar. Almanlar gelir oraya, çok ünlü denetçiler vardır orada, ama bunlar işletme denetçisidir ve maalesef bu adamlar Cumhuriyeti tanımıyorlar, bu mucizeyi yapanları tanımıyorlar. İktisadi devlet teşekküllerinin Mustafa AYSAN hoca burada olsaydı, çok şey söylerdi bize, o onu biliyor, epeyce üzerinde çalışmıştır.

Bu Mark of Fortune olayı, Cumhuriyetin muhasebecilere el atan ilk yasal düzenlemesidir, “yasal” demeyelim de ilk girişimdir, sene 1934, 38’e kadar öyle devam etmiş, bitmiş bir olay. Kaç dakika oldu?

BAŞKAN SABRİ TÜMER Bir saat oldu hocam.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Olmadı, oldu mu?

BAŞKAN SABRİ TÜMER Hocam dört, beş dakika var.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Gözünü seveyim bana on dakika var.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Tabii rica ederim hocam, buyurun.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Şimdi değerli arkadaşlar, saat ne kadar çabuk geçti, ben bunun denemesini yaptım,

BAŞKAN SABRİ TÜMER O kadar güzel anlatıyorsunuz ki vallahi, bakın tık yok.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Sağol Başkan. Ben de sıkıyor muyum sizi, bilmiyorum ama, “sıkılmadık” deyin de bana heves gelsin.

KATILIMCI Asla sıkılmadık hocam.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

O zaman alkışlayın beni, daha da hevesleneyim. Değerli dostlarım sonuç şu çıkar, sonuç şudur, yani açık olarak şudur; Cumhuriyet 1949 vergi reformundan, muhasebeyi daha evvelki olaylardan maliyeye devreder. Maliye Bakanlığı da bunu şöyle ya da böyle, ondan da “Allah razı olsun” diyelim, çünkü sahip çıkmış en azından, ÖZER hoca meydanda kalıyordu yoksa, muhasebeyle kimse meşgul olmaz ki, en sonunda dört madde hazırladı, bir konferans nihayetinde, hani yarım da olsa bilgi ve belgeleriyle de çok fazla Dört tane madde var, onu da anlatayım size bitireyim.

Bir, soru şu;

a-Ticaretle ne zaman barışık hale geldik? 1948’de geldik. Ne oldu? 1948’de Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı kuruldu.

b-Peki nasıl organize oldu? Türkiye Odalar Birliği kuruldu. Ne zaman? 1952’de. 1922 – 52 arası karanlıktır. Karanlık bir dönemdir. Parça parça açmamız, parça parça konuşmamız lazım. Beni böyle bir hafta çağırırsanız, bir hafta böyle anlatırım size, aynı seviyede gideriz.

Bugün Ankara’ya telefon ettim. Biliyorsunuz bu Odalar Birliği’nin bir üniversitesi var. Onlar TOBB’un tarihini yazıyorlar şimdi. Dedim ki “TOBB’un tarihini nasıl yazacaksınız”, “niye” dedi, ben de dedim ki “Âli Milli İktisat Meclisi’ni yazacağım”, “ne demek ki o” diyorlar. Âli Milli İktisat Meclisi, TOBB’un ilk kuruluşu, ilk öyle kurulmuş, İNÖNÜ de Başkanı olmuş, Celal BAYAR da Yardımcısı olmuş. Bilmiyorlar tabii, aslında onların buraya gelmesi lazım, şöyle bir dinlemeleri lazım, “nedir bu işin aslı” diye, birinci değineceğim husus bu. TOBB’u allak bullak ettiler, TOBB’un tarihini nasıl yazacağını bilmiyorum, ama kolay değil. Aralanması lazım gelen o kadar kapı var ki, bu kapıları tek tek aralayacaksınız, içine girip bakacaksınız, üzmeden. Cumhuriyet bizim, benimsiyoruz onu, ama Cumhuriyetin geçirdiği aşamaları neler varsa, bunu görmek lazım yani ÖZER hoca. Yani incelemek şey değil ki, bilakis aydınlığa kavuşturmak diye düşünüyorum.

İkincisi şudur değerli dostlar değineceğim, şimdi bu çok önemli, Başkan seni de ilgilendiriyor, Yüksek İktisat ve Ticaret Okulları.

Bakın, Türkiye’de, bu topraklarda 1883’de kurulmuştur Harbiye Ticaret Mektebi. 1982’de de tam 100’üncü yılında da Marmara Üniversitesi olmuştur.

Değerli dostlarım, 100 sene içinde 16 senede bir isim değiştiren tek okul o’dur. Evet. Harbiye Ticaret Mektebi diye kurulmuştur. Sultan Hamit devrilince, “olmaz bu iş” demiştir Osmanlı, ne yapmıştır? Hamit’i kaldırmıştır, güzel bir isim bulmuşlardır, “Ticaret Mektebi Âlisi”, en güzel ismi o’dur.

Fakat Cumhuriyet ne yapmıştır biliyor musunuz 1924’de? Hiç beklenmeyen bir şey yapmıştır, “Umumi Âliye-i Ticariye” Allah aşkına, devrimcilerin bu ismi, bana deyin ki “çok güzel bir isim Umumi Âliye-i Ticariye” denemez ki, böyle bir şey olabilir mi? Bu ismi kullanmıştır. Hani isim değiştirme moda ya, böyle değiştirmiştir.

Fakat, işte bu 36, 37’lerde artık “iktisat” sözcüğü geldi, her şeye oturdu ya, geldi, oturdu “iktisat” sözcüğü, “ticaret” sözcüğü gündeme geliyor, birisinin aklına geliyor. Maarif Vekillerine devrediyor onu, diyor ki birisi “çok ayıp bir şey Umumi Âliye i Ticariye nedir, buna bir şekil verelim”, altmış senelik Yüksek Ticaret’e, iktisat yanına yazıyor, iyi mi? Menfaat için. Altmış senelik bir okul bu, Yüksek Ticaret Okulu bu, “iktisat” nereden çıkıyor, “iktisat” lafı nereden çıkıyor? Yok böyle tarihinde bir şey.

“efendim ticaret oldu, artık ölmek üzere, iktisadı bunun içine koyalım”. O zaman soru soracak “ticaret iktisadın içine gelir mi”, Yüksek İktisat Ticaret Okullarını peş peşe kurarlar. Hasan Ali YÜCEL gider İzmir’de 1945’de Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’nu kurar.

Değerli dostlar, 1959’da o kadar yapışır ki buna, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’ni getirirler, yapıştırırlar. Mehmet YAZICI hoca burada olsaydı, gelemedi bugün.

Şimdi değerli dostlarım ticaret iktisadın içindedir ve biz bunu sorgulamadık. Muhasebe tarihinin iyiliği bu işte, iyi ki muhasebe tarihi vardır. Bunu muhasebe tarihinden sorguluyorsun. Ne lüzumu var, Yüksek İktisat Ticaret, önce Yüksek Ticaret içinde değil mi? Tu kaka oldu diye ticaret 1959’da, 1982 senesinin Temmuz’una kadar bu sorgulanmadı. İktisadi Ticaret İlimler Akademileri o zamana kadar devam etti ya, üniversite oldular ya kullanmadılar. Kimse çıkıp da “ticaret iktisadın içinde değil mi, niye böyle oldu” demedi. Muhasebe tarihinin iyiliği burada dostlar, muhasebe tarihini sevin. Profesör Ankara’ya gitmiş de “bu bizim tarihimiz, bunu benimseyin, sevin” diyor ya Ticaret Kanununu, ben de size muhasebe tarihini sevin, çünkü birçok şeyi meydana onlar çıkarıyor, bilim dalı çıkarıyor.

Değerli dostlar değineceğim üçüncü konum şu; Çift yanlı kayıt yöntemi sahipsiz kalmıştır. Ne zaman? Cumhuriyet ilan edilince, hiç ilgilenmemiştir Maliye Bakanı, en ufak bir ilgili yok “muhasibeyi toplayalım, geliştirelim, muhasibeyi şöyle yapalım”, hiçbir şey yoktur. İbrahim Bey buradasın değil mi, İbrahim bey bak bir şey hatırlatayım sana, tabii size de söyleyeceğim ama...

BAŞKAN SABRİ TÜMER İbrahim beye özellikle söylüyorsunuz.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

İbrahim beye söylemem lazım. Bakın, yirmi senede oluşturduğu tek kurul bütünlüğü kimde biliyor musunuz? Vergi kanunlarının denetimidir. İlk kurul, yani Vergi Denetimi Kurulu 1945’de yani daha yirminci yılda Cumhuriyetde, yirmi yılda oluşturulan, mükemmelleştiren ve tamam olarak tek kurum vergi denetimidir. Bu tamam ama Ali ALAYBEK öyle mucizeler yaratan insanlardır beyanname incelenmesinde. Bölmüşlerdir aralarında, Ali ALAYBEK Muamele Vergisini almıştır. Öteki bizim dostumuz Rasim SAYDAR Kazanç Vergisini almıştır. Bunlar bir de akademisyenlik yapmışlardır. Bir de bölüm kurmuşlardır. Başkan, bunların çabaları çok büyüktür.

Ancak, çift yönlü kayıt yöntemiyle hiç ilgilenilmemiştir. En önemli taraf nedir biliyor musunuz? Şimdi çalışıyoruz da, Cumhuriyetin 1928’de, Anadolu’ya yayılmış, ticaret liselerinden çıkan, işte sonradan kurulun İzmir Yüksek İktisat’tan, ya da işte Ankara’ya kadar geliyor o iş. Bu okulların muhasebe hocaları, sonra profesörler çift yanlı kayıt yöntemine onlar sahip çıkıyorlar. Yazılı bir şeyleri yok. ama “bunu çalışın” diyen de yok. Fakat, Sarkis Nihat KİVER, Kirkor KÖMÜRCÜYAN, Cevat YÜCESOY’LAR, Fikret ARKUN, o zaman genç, o zaman misyon edinmişler. Ne ediyorlar? Çift yönlü kayıt sistemini bu ülkeye yaygınlaştırmışlardır. Bitti.

Ve size ilginç bir noktayı belirtmeme lütfen izin verin. Hiç birisi “Kazanç Vergisindeki defterler şöyle tutulur” diye yazı yazmıyorlar kardeşim, yapmıyorlar. Çünkü diyorlar ki “ne demek”, çünkü bunların çoğu yurt dışında eğitim almış adamlar, Cevat YÜCESOY inanmaz. Kazanç Vergisindeki o katiyen bakmaz, onlar yapmazlar öyle şey, Fikret ARKUN yoktan kendisini var eden, Galatasaray Lisesi’nde okuyan, Fransızcasını geliştiren bir adam, yapmazlar. Benim doçentlik tezimin jürisindeydi.

Şimdi bakınız, bu adamların tarihte toplayıp altın harflerle isimlerinin yazılması lazım. Bir Abdullah AKER vardır. Tarihini yeni yazdı kızı, biz de aldık onu, bir baksanız adama hayran kalırsınız. 1905’ler de doğmuş, yurt dışında kökeni olan bir adam.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin kurucularından.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Yok, o değil, o, öteki adam. Onun mason olduğunu bilmiyorum, kızı da “mason” demedi bana. Ama şu var,

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin kurucularındandı, mason değildir.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Nereden çıktı bu, haaa şuradan çıktı. Dün bana bir kitap geldi de, “Tarihte Masonluk” diye, onun etkisinde kaldım galiba. Pek sevmem ama böyle bir kitap gelmiş. Sen haklısın Başkan, kusura bakma.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Estağfurullah hocam.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Abdullah AKER gelir Samsun'a, Samsun Ticaret Lisesi'ni alır, Adana'ya gider, Adana Ticaret Lisesi'ni alır, İzmir'e gelir, onu çıkartır. Böyle bir adamdı. Abdullah AKER 1952'de gider, MENDERES'in Ticaret Bakanı olur. Kızı benim dostumdur. Daha sonrada gelir, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde muhasebe profesörü olur. Bu adamların sayesinde, bunların kurdukları Ticaret Liselerinin yetiştirdikleri adamlar sayesinde yaşamıştır arkadaşlar 25 tane Ticaret Lisesi kurmuşlardır bunlar ve o Ticaret Liseleri varken, o Ticaret Liselerinin mezunları Cumhuriyetin ilk vergi reformunu yaşatan muhasebecilerdir. Kesinlikle bu böyledir. Eğer bu Ticaret Liseleri Anadolu'ya yayılıp da, böyle 25 – 30 tane Ticaret Lisesi kurulup da, bir şey çıkmasaydı, hani ATATÜRK'ün vergi reformunun başarısı çok şüpheli olurdu. Akademisyenler çift yönlü kayıt yöntemini misyon edip de, “biz bu çift yönlü kayıt sistemini geliştireceğiz” demeselerdi, buna bütün ömürlerini vermeselerdi, birinci dönem 1922 – 52 kesinlikle bu kadar başarılı olamazdı. Kesinlikle olamazdı. Bir “mucizeler” dizisi var. Mucizelerin de sonuncusunu anlatayım, bitireyim Başkanım.

Sonuncusu şu; İNÖNÜ'nün bir marifeti aynı zamanda, bak Yüksel bey sen bak şimdi. Sayın Dekanım da dinlesin. Çok ilginç bir şey anlatacağım.

Hasan Ali YÜCEL Milli Eğitim Bakanı olunca ne yapmış biliyor musunuz? Müsteşarını çağırış demiş ki, “şu Cumhuriyet kurulumu yirmi sene geçti mi, geçti, bu Ticaret Liseleri bu yükü çekti mi, çekti, biz bunlara teşekkür ettik mi”, “etmedik” demiş, “çok ayıp ettik” demiş. 1942 senesinin sonunda bir şura açılıyor eğitim

şûrası, adı ne biliyor musunuz? “Ticaret Ota Okulları ve Ticaret Liselerini geliştirmek eğitim şûrası” ve iki sene bu Ticaret Liselerinin şûrasını çalıştırıyorduk değerli dostlar. Namık’cığım, Yüksel hoca, benim sınıf arkadaşım olur, ondan iyiyiz biz.

Bakın değerli dostlarım, 2,5 sene süren bir eğitim şûrası var. Bu eğitim şûrasında Ticaret Orta Okullarını, Ticaret Liselerini alıyorlar, a’dan, z’ye değiştirirler. Programlarını değiştirirler, yönetimlerini değiştirirler ve de tüzükler hazırlarlar. Yüksel kardeşim, 1953 senesinde bu reformu Ticaret Lisesinde okuduk, övünmek gibi olmasın. Biraz övünmüş oldum ama bu gerçek. Ve Ticaret Lisesinin verdiği heyecan var ya, siz biliyor musunuz? Burada senelerce, geçen sene vefat etti, bizim sınıf arkadaşımız vardı, Mutlu İZMEN. Size Mutlu İZMEN’in bir öyküsünü anlatayım, gözüm yaşararak anlatıyorum. Düşünebiliyor musunuz, Ticaret Lisesinde bir öğrenci tarih dersinden sınıfta kalacak. Düşünebiliyor musunuz? İşte Mutlu İZMEN ikinci sınıfta kaldı. Canımız, ciğerimizdi, biz devam ettik, o ikinci sınıfta kaldı. Çünkü bizim tarih hocamız kitap vermezdi. Kitabı yoktu onun, anlatırdı, biz not alırdık, o notlardan çalışır sözlüye kalkardık, sınava girerdik.

Ve son bir şey söyleyeyim de tam olsun. Yüksel bey hatırlayacaksın, Namık bey sen de hatırlayacaksın, biz bir sınıftaydık çünkü. Yener vardı bizim, sınıfa girdi, elinde Cumhuriyet Gazetesi vardı. Nadir NADİ’nin baş makalesini aldı, Bu yaşandı aynen, onlar hatırlamaz belki ama ben hatırlıyorum. Cumhuriyet Gazetesi’nin Nadir NADİ’nin baş makalesini okudu, çıktı, gitti. Bizden de yazı istedi. Sonra eşi vardı Sevim Hanım Allah rahmet eylesin, o geldi, topladı bizim kâğıtlarımızı gitti. Düşünebiliyor musunuz Ticaret Lisesinde böyle bir olayın yaşanmasını. Başkanım, Cumhuriyet dönemiyle iç içe girmeyi düşünelim. 20’nci yüzyıl, yani üç, dört sene sonra bitiyor mu yüzyıl, ama daha o kadar karanlık, o kadar alacakaranlık yerler var ki, Ticaret Liselerinin şûrası gibi, bunları tek tek ortaya çıkartmak bizim görevimiz. Aydınlanıyoruz. Cumhuriyetimizi tanıma projesi bunlar küçük küçük.

Ben her zaman emrinizdeyim. Hepinizi saygıyla selamlıyorum, hepinizi çok seviyorum.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Hocam çok teşekkür ederiz, sağ olun. Dilinize sağlık, çok akıcı bir şekilde sunumunuzu yaptınız. Şimdi bu bir yazı haline getirilecek ve bizim için çok önemli. Güzel bir yazı haline gelip, ondan sonra bizim Platform Dergimizde basacağız.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Benden isteme bir şey, “hoca gel bir daha anlat” dersin anlatırım, ama ben o yazıyı vermem.

BAŞKAN SABRİ TÖMER

Zafer bey ne yapacağız? O zaman Kayıtta var mı? O zaman sayın Mehmet GÖLTEKİN çözerler.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Şimdi bakın, bir daha çağırın, bir daha başka bir konuyu konuşayım. Bu kadar da tatlı konu olur. Ama bu görevi vermeyin bana. Ben burada konuştum, görevimi yaptım. Bunu da bir kitap hazırlarım, size ithaf ederim. Özur dilerim.

BAŞKAN SABRİ TÖMER

Estağfurullah hocam. Simdi söz, dinleyen arkadaşlarımızın. Onların katkıları, aynı zamanda soruları olacak.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Soru sorun, aydınlatmaya çalışacağım gücüm yettiğı kadar.

BAŞKAN SABRİ TÖMER Hocam, ilk soruyu ben sormak istiyorum.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Şimdi Başkanın öncelik hakkı var.

BAŞKAN SABRİ TÖMER

Estağfurullah hocam. Şimdi Osmanlı dönemine bakıyorum, ticari kesim, ticaret yok. Sizin kitabınızda üç defa denenmesine rağmen, bunun açılmama nedenlerinin biri de, ticaret, muhasebe bilimine karşı yatkın değil. Sadece kâtip olmayı istiyor, ama bir muhasebeyi bilen, bankacılığı bilen, ihracatı bilen, ithalatı bilen insan olmak istemiyor ki gitmiyor okula. Ticaret yok gibi bir şey.

Batıda ise, bunun tam tersi. Yani biz fetih fütühatla geçindiğimiz için, sağa sola saldırıp, alıp getirdiğimiz için, ticaret fazla yok, hatta küçümsüyorlar ticaret yapan insanları. Biliyoruz ki, bildiğimiz çift yönlü kayıt sistemi muhasebe ihtiyacı ticari müesseselerin varlığıyla ortaya çıkıyor, Batıda böyle. Yani muhasebe meslek yasasını devlet değil, tüccar istiyor, diyor ki, “ben emanet ediyorum, defterlerimi, kitaplarımı, vesair, vesair, bu insanların yasal statüye kavuşması lazım ve baskı yaparak hükümetlere meslek yasalarını çıkartıyorlar.

Şimdi “muhasebe” dediğimiz zaman, muhasebe bir işletmenin iktisadi faaliyetlerini rakamsal olarak kayıt altına alan bir bilim dalıdır. Denetim de gelip onu denetleyecek “doğru mu, yanlış mı” diye. Böyle bir şey yok ki, bizde Türkiye’de.

Ticari kesim gelişmediği için, tüccar sınıfı gelişmediği için, işletmeler muhasebe talep etmediği için, mesleğin gelişimi bundan dolayı geç başladı.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Başkan öyle bir şey söyler mi yani?

BAŞKAN SABRİ TÜMER İki birbirine bağlantılı çünkü, buyurun hocam.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Şimdi Başkan kısa yanıt vermem lazım, yoksa ben burada bir saat daha sunum yapmam lazım, biliyorum, farkındayım yani.

Şimdi değerli dostlar size birkaç anekdot anlatayım. Bakın, şu hani İzmir'e gelenler var ya, 19'uncu yüzyılın padişahları 1820'de II. Mahmut, 1820'den sonra gelenler Abdülmecit çocuk yaşta gelen, 39'da verem olup, ölen, sonra onun yanında intihar etmiş olduğunu saydığımız Abdülaziz, biraz da Abdülhamit, değerli dostlar kesinlikle bunlar mucize adamlar. Tanrının 19'uncu yüzyılda Osmanlıya verdiği çok büyük insanlardır. Kesinlikle böyledir bunlar. Bana Nebahat KUTUPOĞLU hanım anlattı, telefonla konuşuyoruz da sık sık, dedi ki, "sen biliyor musun II. Mahmut'un masaya oturup da çatala yemek yediğini", bu kadar Batılılaşma hevesindedir bu adamlar, kesinlikle. Bu halkın çok üstündedirler.

Osmanlı. İtalyan tüccarlarını Türkiye'ye getirirler, niye getirirler biliyor musunuz? Şu ticareti, Osmanlıya öğretin diye dışarıdan tüccar sınıfı getirip, monte etmeye çalışırlar Osmanlının dünyasına. Bunlar ileri adamlardır. Fakat İslamiyetin tutuculuğu, şöyle diyeyim, onlar da normal yaşantılarını yapıyorlar. Ama bir yerde İslami bir ülkesin, öyle gelmiş 500 senedir. Bir anda diyorsun ki, "kardeşim bak şu Batı Ticaret Hukuku var ya, bu çok iyidir". Neden gülüyorsunuz, biliyor musunuz? Bunun bir mukaddemesini okusanız, gülersiniz, çok ilginçtir, "padişahımız böyle istiyor" der. 1850 Kanunname-i Ticaretin gerekçesi. Çok çaba gösterirler. Ama bir Orta Doğu ülkesisin. İslami yapıdasın. Kolay değil bunu yarmak. Mümkün de değil. Onun için 1850 – 1926 arasındaki ticaret, yazılmamıştır mesela henüz yok. Batı Ticaret Hukukuyla, İslam Ticaret Hukukunun çatışma serüveni. Zaman olsa da, oturup yazsam bunu, bu çok ilginçtir. Padişahlar zorlar. Hatta siz biliyor musunuz, o kadar yüksektir ki seviyeleri müsteşarların, genel müdürlerin hayran kalırsınız. Bugünkü Bakanlar Kurulu'nun çok üstünde bilgi sahibidir onlar biliyor musunuz? Bir Suphi Paşa vardı, bir Küçük Mehmet Paşa vardı, mümkün değil bir sadrazamın gelmesi. 1914'e kadar en az yedi, sekiz defa sadrazamlık yapmış, çok büyüktür bu adamlar, ama bu kadar yapabilirler. Bunu da burada bırakalım, yani bu kadar yapabilirler.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Süleyman beyciğim buyurun.

SÜLEYMAN GENÇ

Teşekkür ederiz, çok güzel anlattınız, hiç sıkılmadık. Sabri beyin sorduğu soruya ben katılıyorum şöyle, arz talep meselesi, bunların temelinde ticaretle gelişmemişlik de var. Bilhassa Türk unsurlarının ticaretle hiç ilişkisi yoktu. 1965 yılına kadar, 65 yılında babam ticaret yapıyordu. Bu Çakmakçılar Yokuşuna giderdi, oradan alışveriş yapardı. Bir tek Türk vardı hep yabancıydı. Ermeniler, Yahudiler ve Rumlar vardı. Şimdi hocam diyor ki, Cumhuriyetin kuruluşu yıllarında ticaret adına bihabercilik vardı. Şimdi bu tespiti yaptığına göre, bunun nedenini de açıklamak zorunda, yani yoksa orada da ulusalcı bir bakış mı var?

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Tam anlamadım, Süleyman bey açık söyle de bir anlayayım.

BAŞKAN SABRİ TÜMER “neden ticarete tepki var” diyor.

SÜLEYMAN GENÇ

“ticaret” kelimesine nefret diye bir şey olamaz. Yani böyle bir tespit yaptığınıza göre, hani bir nefret var anladığım kadarıyla. Fakat bu tespiti yaptığınıza göre nedenini de mutlaka tespit etmişsinizdir, ya açıklamak istemiyorsunuzdur, ya da siz tam olarak emin değilsiniz bu konuya. Bu da biraz mantık yani, bu tabloyu sizden bekliyorduk.

Peki, teşekkür ederim.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Anladım, anladım tamam.

VAHE BAKIRCI

İzninizle, Süleyman beyin eki olarak, bu alerjinin Varlık Vergisine etkisi olmuş mudur? Bunu engin bilginizden öğrenmek istiyorum.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Hiç konuşmayayım, olmuştur.

Süleyman, bak kardeşim, iki tane olgu var. Birisi şu, 1921’de Ticaret Odası’nın Rumların elinde olması ve bu Oda’nın var olup, devam etmesi, Cumhuriyetçilerin hazmedemeyeceği bir olay olmuştur. Ve onlara bir alerji doğmuştur, Ticaret Odalarına karşı Cumhuriyetçiler... Çünkü ATATÜRK Rumlarla savaşıırken, bu Oda’yı Rumlar yönetmiştir. Bu yeter. Bu olgu genişler, çok genişler. Peşinden mecelleye bulaşmış 1046 maddelik bir de Ticaret Kanunu çıktı mı, Cumhuriyet bunu nasıl hazmeder?

Bu iki olay, ticareti tu kaka yapar. Ticaretten kaçarlar. O kadar kaçarlar ki, Osmanlı'dan devreden 49 tane Ticaret Odası vardır, kuşkuyla yaklaşırlar onlara. Çok uzak kalmak isterler. Bir de bunlar devletçidir. Bunlar Orta Doğu'nun, öyle ticaret micaret dinlemezler. Geçmişte, zaten Başkan söylüyor, "niye ticaretle meşgul olmadılar bu adamlar" diyor. Onların da ticareti var. Ticaret yaparlar, ama kökleri biraz farklı. Burada giremem ona. Yani bizim Türk toplumunun ticarete karşı bir yaklaşımı var. O ahilikten, lonca düzeninden ve 1909'a kadar devam eden gedik düzeninden kaynaklanan bir yapıdır. Başka bir zaman çağırın beni anlatayım onu.

Yani bizim iki tane olgumuz vardır. Ticarete karşı böyle bir alerji duyan iki tane olgu vardır.

Birisi, tarihte 1200'lü yıllarda başlayıp, 1909'lara kadar devam eden mahalle ticaretini ortaya getiren, ahilik, lonca düzeni ve gedik düzenidir. İkincisi de, Türkün savaştan adam olmasıdır. Ermeniler var, Rumlar var, onlar da esnaf olarak ticareti yapıyorlar zaten.

Bu iki olgu vardır, ama ahilik ve lonca düzeni çok etkiler. Türk toplumunun kanında halen akar o etki, öyle kolay değişecek bir şey de değil, değişmez de zaten kolay kolay, halen de vardır bu. Fakat 19'uncu yüzyıl çok farklıdır. 19'uncu yüzyılla ilgili başka konuları konuşmamız lazım.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Hocam çok teşekkür ederiz.

MUHSİN BEY Hocam bir de Ali Celali bey vakası vardı.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Şimdi Muhsin bey sen de karıştırıyorsun. Şimdi ne var biliyor musunuz? Ali Celali demek, şu demek; ATATÜRK'ün 1927'de bir Ticaret Bakanı var, başka bakanlık da yapar, suiistimale bulaşmış adam. Muhsin bey o adamı atmışlar, ceza vermişler falan. Onu söylüyor. Ama bu bir vakıa, bu bir olay, bunu dışarıda tutalım da ticareti sevmeme diye yapalım. Başkan bana izin verin, bir, iki cümleyle şu işi bir bitireyim.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Rica ederim, buyurun hocam.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Bakın, tanzimatla, çok açıktır ve belirgindir değerli dostlar, tanzimatla, tanzimatçılar şunu sezerler, Nuran değerli kardeşim bak neyi sezerler biliyor musun? "bu Batı zenginleşmiş", kapitalizmle zenginleştiğini hissederler. Onlar da zenginleşmek istiyor ya, çare aramak, yol aramakla geçer. "ben ne yapabilirim" padişahların hepsi bunu sorarlar. Adam gönderirler. Başka bir şey ama bununla ilgili olduğu için

söyleyeyim “Fabrika-i Hümayun” olayı vardır, 1840’lardadır bu olay. ATATÜRK Osmanlı Paşası olarak bunu inceler. Bu arada Fabrika-i Hümayun demek, devlet fabrikaları demek. Devlet fabrikalarının başarısızlığını görür ATATÜRK, o başarısızlıkları tespit eder, iktisadi devlet teşekküllerinde onu düzene sokar, ondan sonra başarılı olur. Önce Fabrika-i Hümayun olayı vardır. Devlet 140 tane fabrika kurmaya kalkar Osmanlı dönemi, para sınıfı şunu da yazar, der ki, “bu fabrikalar kazanacaklar parayı, bana geri ödeyecekler”, hiç biri ödemez. Çünkü niye? Mühendis yok. Merdiven yöntemi var, kâr hesaplamaya elverişli değil devlet muhasebe sistemi. Bunun üzerine işte ikinci veya üçüncü teması kurmaya çalışırlar. II. Mahmut yapar bunu ve tanzimatla bu Fabrika-i Hümayun’un hüsrana sonuçlanması Fransa’ya işletme eğitime adam göndermeye başlarlar. Bunlar işletme öğrenecek de, ticaret öğrenecek de, gelip bu ülkede ticaret yapacaklar da, şunu yapacaklar, bunu yapacaklar.

İşte o gidenler Ticaret Kanununu getirirler. Bu olay çok altın harflerle yazılması gereken bir yedi, sekiz senelik Osmanlı tarihi.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Teşekkür ederim, buyurun sayın ÜSTÜNEL.

BÜLENT ÜSTÜNEL

Kendimi takdim edeyim, uzun süredir karşılaşmadığımız için. İsmim Bülent ÜSTÜNEL. Türkiye Muhasebe Standartları’nın Genel Başkanlığı’nı yapmış, şimdi bu güzel açıklamalarınız için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten bizim bilmediğimiz şeylere temas ettiniz. Konuşmalarınız arasında Ticaret Kanununun çıkarılışından söz ettiniz. Bu benim çok dikkatimi çekti. İlgimi çekti. Merak ettiğim husus, dediğimiz, 1957 veya 1956 yılları Ticaret Kanunlarında halen bunun bir etkisi var mıdır? Niçin uzar bu ...

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Valla Bülent Bey, 1956, 1957 Ticaret Kanununu hazırlayan “Ernst Hirsch”dir. Diyor ki, “bu İslâma bulaşmış, mecelleye bulaşmış bir kanundur 1926 Kanunu”. Ayrıca onun devamını da kendi yazıyor Türkçeleştirerek, yani Türkçe hale getirerek.

BÜLENT ÜSTÜNEL

Ben o açıdan bakmadığım için, ben böyle bir şey hissetmedim, eski Ticaret Kanunu ile ilgili.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Ticaret Kanununu çıkaranlar da hissetmiyorlar. Muhasebeciler de hissetmiyor. Ben Ünal TEKİNALP beyle konuştuk. Bir de Gazi Üniversitesi eski Rektörü vardır, Rıza

ERHAN hocayla konuştum. Dedim ki, “böyle bir konferans veriyoruz, bu konferansın özü şu dedim” anlattım ikisine de. Ünal hoca çok yara almış o adam, yani ona layık değil ama öyle bir yara almış. Bana dedi ki, “ ne adam gönderin, ne meşgul olurum” dedi. Dedim ki, “niye yapıyorsun, sinirlenme, ben geleyim seninle bir yemek yiyelim”, yumuşatacağım ya adamı. Sinirli, Rıza ERHAN Bey daha iyi. Fakat bunlar hiçbirisi, çok ilginçtir bir mastır tezi, doktora tezi hazırlamamışlar, Ticaret Kanununun haliyle ilgili, tüccarın bu haliyle ilgili, rahatsızlık veren bir durum. Biz muhasebeci olarak onların işini görür durumdayız, şu anda öyleyiz. Biz kolları sıvadık muhasebeciler, çünkü onların ticaret hukuku tarihi var filan ama onların işlerini görür hale geldik. Yani şu anda muhasebe tarihçileri ticaret hukuklarını dün Hamit beyle konuştuk, onun eşi var Ayşen hanım, Ayşen bizim kardeşimiz Ticaret Hukuku Profesörü. O, beni teşvik etti, “doğru söylüyorsun, mecelleye bulaşmış durumda” dedi. Kardeşim biriniz çıkın, bir mastır tezi yapın, “bu şöyle oldu Cumhuriyet de” deyin, biz çalışıyoruz.

BÜLENT ÜSTÜNEL Bu son Ticaret Kanununda da halen devam ediyor.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

6102 Sayılı Ticaret Kanunu, bakın size şunu söyleyeyim. Bir cümleyle özetleyeyim Başkan izin verirse.

1807’de yayınlanan "code de commerce"ten alınan, 1850 Kanunname-i Ticaret, 1926’daki Türk Ticaret Kanunu ve 1957 Ticaret Kanunları Batı ile entegrasyonu sağlayan yasalardır. Ulaşmış, ulaşmamış, şu olmuş, bu olmuş, ama kitle olarak bakarsanız Batı Ticaret Hukuku’yla küreselleşmeyi, Batı ticaretiyle küreselleşmeyi sağlayan yasalardır. 6102 öyle değildir. Değişik bir platformdayız şimdi.

BÜLENT ÜSTÜNEL

Ünal hoca da zaten bizim Muhasebe Standartları Kurulu’nun ilk yayınladığı standartlar sonrasında birlikte olduk ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunu temsilen bizleri Ticaret Kanunu görüşmelerinde görevlendirdi. Kendisi de eşi işte yanında asistanlığını yaparken, “...sene bana sadece muhasebe okuttu” diyor, “çünkü eğer muhasebeyi bilmezsen yarınını bilemezsin” diyor, yani dolayısıyla çok iyi bir değerlendirme....

Benim esas merak ettiğim konu, şu an yayınlanan bir standarttan söz etmek istiyorum, faizsiz finans kuruluşları muhasebe standartları adı altında bir şey, bunu test etmek fırsatını buldunuz mu?

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Benim buradaki konferans konumuzu da zorluyor, ama benim inancım şudur; İngiltere’de katılım bankaları çok iyi geliyor, hiç öyle değil. Malatya’da tartıştık, Necdet ŞENSOY hoca burada. Biraz tartıştık onunla, kardeşim o Arap'n petrolünün peşinde, parasının peşinde, bankanın filan peşinde değil onlar. Bu hususta nedir benim inancım; Bu olmaz, neden olmaz? Kapitalist bir düzende bir fonu alıyorsunuz, İslami düzende o fonu kullanmaya çalışıyorsunuz. Bu mümkün değil. Uzun süre tartıştık Necdet beyle, öteki arkadaşlarla Malatya’da.

Yani benim görüşüm şudur, zaten Osmanlı da hep onu yapmıştır. Yani kapitalist düzenin yarattığı bir fonu Türkiye’de kullanıyorsunuz. İslam inancına göre bu olmaz. Kapitalist düzen baskıya imkân vermez. İmkân verirse de şansına. Biraz konunun dışına çıktık ama benim görüşüm bu yani.

BÜLENT ÜSTÜNEL

Arkadaşlarıma da ben yani bunu, söyledim Başkanımıza da.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Bu böyledir yani, şimdi bu konuda, ama dünyada bir güç, petrol gücü var.

BÜLENT ÜSTÜNEL

Doğrudan doğruya fıkıh esası üzerinde kurulmuş bir şeylerin. Ticaret Kanununda bir de muhasebe standartlarımızın Ticaret Kanununda dikte edilmesinin sebebi, bunların Ticaret Kanununun bir mevzuu olmasından kaynaklanıyor. Şimdi yeni bir standart var, bir fıkıh. Afedersiniz, bilim anlamında sebebi bu. Gittim bir İslami dükkâna “oradan bana fıkıh kitabı bana verin öğrenmek istiyorum” dedim. Fıkıh kitabı verdiler. Bir karıştırdım, zaten biraz da kafam karıştı. Çünkü dört ayrı fıkıhtan bahsediyor. Ve bu bilgilerimi sizinle paylaşmak istiyorum.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Teşekkür ederim Bülent bey.

İSMAİL HAKKI GÜNEŞ

Ben öğrencinizim, sevgili hocam. Teşekkür ederim Sayın Başkan. Cumhuriyetimizin kurucusu büyük önder ATATÜRK’ün ölüm yıldönümünü saygıyla, minnetle ve şükranla da anıyorum. Bu vesileyle de başta hocama, Sayın Başkan size, sevgili üstatlara saygılar sunuyorum.

Sizin sorduğunuz soruya, Sayın GENÇ’in de tamamladığı sorunun devamında bir soru sormak istiyorum. Peşinen sorumda insanî boyutlarla bakmadığım, soyut boyutla baktığının bilinmesini isterim. O da şu; Cumhuriyetin ilk döneminden bildiğiniz üzere, dine dayalı bir mücadele var. İslami hassasiyeti olan Cumhuriyet

kurucuları, devrimcileri nasıl olur da dine dayalı bir mübadeleyi öngörürler. Örnek; Mübadele 19 maddeden oluşuyor. 350 bin Müslüman nüfusa karşılık, 200 bin Hristiyan nüfusun mübadelesini öngörüyor. Nüfusun 12 milyon olduğu dönemde, sonuçları itibariyle 3 milyon nüfusu etkiliyor. Ve etkiledi 3 milyon nüfus da tamamen ticaretle kısmen ilgili, araştırdığım için söylüyorum. İstanbul Ticaret Odası'nda üyelerin yarısından fazlası siliniyor. Atina Ticaret Odası'na üyelerin yarısından fazlası katılım olarak çiftçi nüfus geliyor. Kişisel düşüncem, sonuçları itibariyle doğru bir karar değildir diye düşünüyorum.

Sorum bu bağlamda size şu; Böyle bir karar, bir yandan yabancılar ticaretin kuvvetlenmesi, güçlenmesi için etkinleştirilmesi için insanlar çağrılırken, nasıl olur da böyle bir karara imza atmıştır Cumhuriyetin kurucu devrimcileri? Teşekkürler eder, saygılar sunarım.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Şimdi İsmail Bey teşekkür etmem lazım size, şundan; Ben buraya sabah gelirken yolda şunu düşünüyordum. Dedim ki, "ATATÜRK'ün ölüm yıldönümünden üç gün sonra ben konuşacaktım". Dolayısıyla "ATATÜRK'le ilgili ben orada bir şey yapmam lazım, bir şey söylemem lazım" dedim. Şimdi benim eksikliğini sen giderdin. Yani benim burada üç gün önceden büyük adamın ölüm yıldönümüne bir şekilde şeye getirmem lazımdı, getiremedim. Sabah aklıma geldi ama buraya sıkıştırmak da pek istemedim. Bana bunu telafi ettin, Allah razı olsun senden, teşekkür ederim.

Ama ötekini bilmiyorum. Yani bu mübadele meselesi işinin aslını ben siyasetçi değilim ki, uluslararası diplomat da değilim. Bunu neden olgunlaştırdı? Hangi olaylardan oldu? Bilmem ki. Nereden bileyim Başkanım?

BAŞKAN SABRİ TÜMER Doğru söylüyorsunuz, yani bilemezsiniz.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Ben işte oradan gelenleri biliyorum, gelenleri biliyorum filan, ama bu işin aslı nasıl bilemem ama ben ATATÜRK'e güveniyorum kardeşim.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Evet, teşekkür ederiz, Yeminli Mali Müşavir Ayten hanım arkadaşımız söz aldı.

AYTEN BERİK

Önce güzel sunum için teşekkür ediyorum. Saatlerce sizi dinleyebilirim. Sonra sorumu soracağım. Siz şu vurguyu yaptınız, dediniz ki "ticaret sözcüğü Cumhuriyet

kurucularının uzak durduğu bir kavramdır, bu 48'e kadar böyle". Ve de Sayın Başkan Süleyman beyin de söylediği gibi, bu Ticaret Kanunu ve tabii ki muhasebeden de söz ediyorsunuz. Türkler gerçekten ticarete bu kadar uzak bur ulus mu diye düşünüyorum. Bence çok uzak değil. Bunun nedeninin Osmanlı, daha doğrusu Osmanlı'dan söz ettik. Osmanlı'nın mülkiyet düzeninden ve mülkiyet anlayışından geliyordu. Orada mülkiyet az. Şahısların bir toplam mülkiyeti yok. Osmanlı'da devlete ait. O nedenle Türkiye'de derebeylik, dolayısıyla burjuvası oluşmamıştır bir türlü. Türkiye'nin iktisadi sıkıntılarının temelinde de bunun yattığını düşünuyoruz.

Peki, Cumhuriyet kuşağı, hatta şöyle bir şey okumuştum. Hocam önce etkili olan kimlerdi? Osmanlı ve Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, cumhuriyetçilerin ticarete bu kadar uzak durmalarının nedeninin de, ticaretin Türklerin değil, diğer kesimlerin elinde olmasından kaynaklanıyor. En etkin onlardı. Hatta şöyle bir şey okumuştum. İstiklal Caddesi'nde Hacı Bekir'in 1945'lerden sonra ancak dükkân açabildiğini, çok uğraşmasına rağmen İstiklal Caddesi'nde Hacı Bekir'in şu an bulunduğu dükkânı 45'lerden sonra açtığı söylenir. Bunu bir yerde okumuştum.

Peki, Osmanlı neden ticarete uzak durdu? Belki de bunun bana göre. Bir nedeni de şuydu; Benimsediđi ekonomik politikayı, devletin politikalarını izlemişti doğal olarak. Peki ticaretten uzak durdu ama 1922'den 38'e, 40'a kadar diyelim, Türkiye'nin sanayisinde neler oldu? Neler yapıldı?

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ Neler oldu diyor.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Yani sanayide büyük gelişmeler oldu diyor.

AYTEN BERİK

Yani ATATÜRK döneminde ticaretten uzak duruldu. Peki, sanayide ne oldu? Türkiye'nin en parlak dönemi olduğu söylenir. Kalkınma açısından da bakarsanız, büyüme açısından da bakarsanız da bu gördüğüm şey içler acısı hala. Bugünkü hükümetler, devleti yönetenler, o dönemdeki, o sanayi kuruluşlarını satarak bugünkü ekonomiye yön vermeye çalışıyorlardı. Gerçekten, özellikle buna vurgu yapmanızı beklerdim hocam. Yani evet, ticarete uzak durdu, peki ne yaptı? 22'den 38, 39'a kadar neler oldu Türkiye'de? Sanayide neler oldu? Büyüme neydi? Bunları ben sizden duymak isterdim hocam.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Teşekkür ediyorum katkınızdan dolayı. Soruyu alacağız, cevap vereceğiz ve kapatacağız toplantıyı.

HÜSNÜ ERDOĞMUŞ

Hocam çok teşekkür ederiz sunumlarınız için. Konuşulan bir, iki konuya ben devam ederek bir, iki cümle söylemek istiyorum. Yani hocamın bu konudaki fikrini almak istiyorum.

Şimdi dünyada üç tane önemli şey var “kaliteli emek, sermaye ve beyin”. Bu üçünü şu anda ülkeler kapmaya çalışıyor. Yani milliyet vesaire bakmadan kapmaya çalışıyor ve dünyada bütün kalkınan ülkeler bu üç tane değerli emeği toplayarak zenginleşiyor. Şimdi dünya globalleşti ve her şey değişti. Ben 62 yaşındayım, gençlik yıllarım babamla ticaretle geçti. 1965–1975 arasında İstanbul’da dükkânımız vardı ve bütün satıcılarımız bizim gayrimüslim diye nitelendirdiğimiz vatandaşlarımızdı. Ben o zaman çocuk halimle milliyetçi göz ve duygularla bakıyordum onlara. Ama onlar çok güzel insanlardı, çok yetenekli insanlardı, ticareti bilen insanlardı. Ben gençlik yıllarımın son döneminde, bakın mübadele ayrı bir konu, İsmail bey bahsetti. Fakat mübadeleden sonra İstanbul’un kayıpları var. Yani mübadeleden sonra burada tutunup bir Osmanlı kültürüyle bu ülkeye katkıda bulunmak isteyen bir kesim var diye düşünüyorum. Ülke onların hepsini kaçırdı. Yani bakın, İstanbul’un bütün kaliteli marangozları Rum’du, bütün kaliteli kuyumcuları Ermeni’ydi, bütün ticaret Yahudilerin elindeydi. Global gözle bakıyoruz, milliyetçi gözle bakmıyoruz.

Ben sonuç olarak, Cumhuriyet olarak şu soruları size soruyorum. Türkiye bu yaptığı kaçırma taktikleriyle, bugünün global dünyasına göre hata mı yaptı, doğru mu yaptı? Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Teşekkür ederiz, peki son sözü size vereceğim Hakan bey buyurun. Hocam hepsine birden cevap verirsiniz.

Doç. Dr. HAKAN TAŞTAN

33 yıl önce hocamızı yine böyle canla dinliyorduk, aradan geçen zamana karşı yine bize anlatmakla devam ediyor, teşekkür ediyorum. Hocam şunu sormak istiyorum ben de. Son zamanları çok övgü isteyen bir padişahımız var II. Abdülhamit. 1881’de ATATÜRK’ün doğduğu yıl Muharrem Kararnamesini imzalamıştır. Ve arkasından da “Duyunu Umumiye İdaresi”ni kurmuştur. Baktığımız zaman da o dönemde Duyunu Umumiye idaresi kurulduktan sonra Maliye Bakanlığı’nda 5 bin personel çalışırken, Duyunu Umumiye İdaresi’nde 9 bin personel çalışıyordu. Bu topraklarımız ve haritanın o zaman ki IMF’siydi. Bayağı zenginliklerini başka ülkelere taşıdı. Bu kadar negatif durumuna rağmen Duyunu Umumiye bizler açısından acaba ne anlama geliyor, hocama sormak istiyorum?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Teşekkür ederiz. Son söz Talha beyin ve saat iki, hocam cevap verecek de toplantıyı kapatacağız saygıdeğer üstat.

TALHA APAK

Hocam bu güzel sunumunuz için çok teşekkür ederiz. Bugünkü sunumunuzla bağlantılı olması sebebiyle bir etkinliği hatırlatmak için söz aldım. Sayın hocamız Oktay GÜVEMLİ'nin de organizasyonun başında olduğu Trakya Üniversitesi'nin önümüzdeki hafta 20 – 22 Kasım tarihlerinde “Uluslararası Muhasebe ve Denetim Sempozyumu”nda. Özellikle muhasebe ve denetimin dünü ve bugünü olarak masaya yatırılacak. Merak eden arkadaşların hocamızın da orada açılış konuşmasıyla başlayacak olan üç günlük sempozyuma ilgili arkadaşların katılabileceklerini hatırlatmak istedim. Ve sempozyumun programıyla ilgili de bugün Odamızın internet sayfasında da yayınlandı. İlgilenmek isteyen arkadaşların Edirne’de düzenlenecek bu sempozyuma katılmalarını hatırlatmak için söz aldım. Tekrar hocam teşekkür ederim.

BAŞKAN SABRİ TÜMER Teşekkür ediyorum, buyurun hocam.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Şimdi dört kişi konuştu. Ayten hanım ah sizinle ya bir seyahat edelim, mesela Amerika seyahati gibi uzun bir yere, ya da beni buraya getirin ATATÜRK'ün sanayi politikasını anlatayım. Çok seviyorum o politikayı. 1921'de savaşın en yoğun olduğu yerde, 0 zamanda ATATÜRK'ün Büyük Millet Meclisi'ni bir açılış NUTKU vardı Ayten hanım. Orada ne diyor biliyor musunuz, gözünüz yaşarır, teşhis nasıl biliyor musunuz?

Diyor ki, “bizim sanayileşmemizin iki ayağı olacak, bir, ithal ettiğimiz ürünleri yerli ürünle üreteceğiz” altını bir çiziyor.

İkincisi de diyor ki, “ne kadar hammaddemiz var, bunları mamul hale getirmemiz lazım”.

ATATÜRK'ün sanayileşme politikası 1921'de böyle çizilmiştir ve iktisadi devlet teşekkülleri bundan sapmadan böyle yürütmüştür işi, size bunu bir anlatabilsem. O iktisadi devlet teşekküllerini bir yapısını söyleyebilsem, bir Nazilli'ye ATATÜRK'ü götürüp de oranın o büyük organize adamları, ona bir sürpriz hazırlıyorlar. Hiç seslerini çıkarmıyorlar ATATÜRK giriyor, orada bir işaret veriyor başmühendis,

makinaların hepsi birden çalışmaya başlıyor. ATATÜRK'ün hiç umulmayacak şekilde gözlerinde yaş oluşuyor. O duygusal havayı bir söyleyebilsem size.

Uşak ilk şekerini ürettiği zaman, Çankaya'ya gidip de ATATÜRK'le bir, iki saat zaman geçirmiş, o zaman bir anlatsam size. Mehmet ŞEKER diyor ki, "işim bitti, tam kalkarken bir baktım ATATÜRK'ün masasındaki kül tablası doluydu. O küçücük bünyeli adam Mehmet ŞEKER'in o hareketinden ne kadar duygulanmış. Bunları sizinle bir konuşabilsek, fazla konuşamam, ama bu kadarını bilin. Çok doluyum.

AYTEN BERİK "ticaret" sözcüğü

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Hayır, hayır söyledim ya, ticarete yer bulmuş Cumhuriyetçiler, diyorlar ki "dışarıdan bir İslami hareketi bunun içine sokmayalım", sokunca da rahatsız oluyorlar. İstanbul Ticaret Odası'nın tutumu belli, Türk Ticaret Kanununun başına gelen belli, nasıl o adamlardan sükûn beklersiniz? Nasıl devrimcilerin bunu bekletmesini beklersiniz?

Ve başka bir olay, ben burada anlattım biraz onu. Arkadan bir arkadaşım son bir soru sormuştu.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Hüsnü ERDOĞMUŞ arkadaşımız "yabancı tüccarları göndermeseydik Ermeni'yi, Rum'u gittiğinde ne oldu, bizim tüccar sınıfı azaldı" diyor.

Prof. Dr. OKTAY GÜVEMLİ

Önce şunu söyleyeyim, ben ATATÜRK'ün yaptığı her şeyi çok beğeniyorum. Eğer ATATÜRK bunu yapmışsa, bir şey biliyordur. Ona dokunmayalım hiç.

TAŞTAN, sen mi söyledin Duyun-u Umumiye'yi? Hakan bey seninle görüşmem lazım bu bir.

İki, onu sordu bana. Hakan'cığım ne olmuş biliyor musun? Anekdotta anlatayım onu, en güzeli o. Bu bir yenilik olarak Türkiye'ye gelmiştir. 01 Muharrem'den sonra, yani Duyun-u Umumiye'nin Türk muhasebe düşüncesine çok büyük ve çok önemli katkısı olmuştur. Sebebi de şu; Çift Yanlı Kayıt Yöntemi arayış dönemine geçiriyordu. Bu adamlar yurtdışından o bilgiyi getirdiler. Onun için çok farklıdır o Hakan. Onların Türk muhasebe düşüncesine katkısı çok önemli, çok vardır. Anektodda şu;

O aralar Mülkiye var biliyorsunuz? Mülkiye'nin bir hocası var, öğrencilerine diyor ki çok hoştur bu, "bu gâvur firması var ya Duyunu Umumiye. Çok para veriyor, mezunları kapıyor, adam lazım, Mülkiye'nin adamlarını alacak", daha bizim Hamidiye Ticaret mektepleri çıkmamış, "hakkımı helal etmem oraya gitmeyin sakın" diyor. Bunu da yaşamıştır Türkiye. Hani böyle latife biraz bu ama bir gerçeği var, Türkler yapsın. Bu gâvurlar gelmiş de niye bunu yapıyor diye böyle bir şeysi var.

Buradan bir soru vardı. Bitti mi? Bitti. Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN SABRİ TÜMER

Sevgili hocam biz de İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odamız olarak, bir üyemiz olarak bizlere çok emeğiniz geçti. Biz de teşekkür ediyoruz. Sağolun diyoruz. Toplantıyı kapatıyorum, yemeğe geçiyoruz.